

Tots aquests volums presenten les característiques observades en els que ja havien sortit anteriorment: descripció minuciosa de l'edició o edicions de cada obra⁴ i de les divergències que a vegades presenten els exemplars que ens han pervingut; indicació, quan són pocs, dels llocs on aquests exemplars es conserven; facsímils de les portades; apuntacions brevíssimes — si n'hi ha — sobre l'autor i la seva obra; reproducció escrupolosa del text a base de l'edició única o bé de la més antiga (anotant, en aquest cas, en apèndix, les variants); manca absoluta d'anotació crítica; índexs de primers versos, en els volums de poesia; llistes de correccions fetes; alguna vegada, fe d'errades.

En parlar dels primers quatre volums de la «Biblioteca de antiguos libros hispánicos»⁵ vaig tenir ocasió d'exposar la meua opinió sobre aquest mètode de publicació de textos, i no cal ara insistir-hi. Tot amb tot, hom no pot deixar de reconèixer que la finalitat de posar novament en circulació una bona colla d'obres oblidades o desconegudes ha estat plenament aconseguida.

R. A. i S.

«*Publicaciones Cervantinas*». Patrocinadas por Juan Sedó Peris-Mencheta. Primera sèrie, 6 vols.; Segona sèrie, 6 vols.; Tercera sèrie, 1 vol. Barcelona 1941-1945.

El cervantisme s'ha manifestat a Catalunya en forma d'una tradició de bibliofília, l'èxit de la qual és innecessari de ponderar, i en la qual a l'afany de recerca de tresors i de curiositats bibliogràfics va unida una cordial simpatia per la figura de Cervantes, que amb els seus elogis ha fet immortal la cortesia de la ciutat de Barcelona. A redós del colleccionisme han florit els estudis bibliogràfics. Els noms il·lustres de Leopold Rius, Isidre Bonsoms i Joan Givanel són la millor prova de la nostra asserció, i la col·lecció cervàntica Bonsoms, actualment a la Biblioteca de Catalunya, el millor monument d'aquest esforç. Després de resultats tan brillants, la tradició no s'ha afluït, i avui hem vist formar-se la gran biblioteca cervàntica del Sr. Sedó i Peris-Mencheta, que, jove encara, pot enorgullir-se d'haver reunit una col·lecció que frueix d'un ben guanyat prestigi internacional. El Sr. Sedó tampoc no s'ha quedat enrera en l'estímul dels estudis cervantins, com ho demostren les publicacions cervantines objecte d'aquesta nota, que, sense posar-se a la venda, han estat donades generosament per llur editor a institucions i particulars que poguessin interessar-se per aquestes matèries.

Integren aquestes publicacions l'edició de curiositats que es relacionen amb la figura i l'obra de Cervantes, de materials que illustren l'obra del cervantisme hispànic, i de textos cervantins. Pertanyen a la primera classe la publicació dels consells de don Quixot a Sanxo en vint-i-set idiomes i dialectes (I, 1-2; XVI+64 pàgs. i XII+40+40 pàgs.), l'edició d'*El agravio satisfecho*, de CASTILLO SOLÓRZANO (I, 6; VIII+94 pàgs.); la de l'entremès *Las sentencias del Gobernador Sancho Panza* (II, 1; XX+32 pàgs.), obra manuscrita, composta pels volts

4. Remarquem, de passada, que en el vol. XIV, pàg. XIX, és citat l'impressor barceloní Cormellas sota la forma *Sebastián de Cormellas Mercader*, entenent la professió com un segon cognom.

5. Vegeu ER, I (1947-48), 246-247.

del tercer centenari de la publicació del *Quixot*, que avui forma part de la Biblioteca Joan Sedó, i *Unos borradores cervantescos* (no «cervantinos»), que ha fet conèixer el Sr. MANUEL GÓMEZ MORENO (III, 1; xx+54 pàgs.). En aquesta publicació, l'eminent arqueòleg es revela com un hàbil crític literari. La seva introducció, molt traçada per cert, és de les coses més interessants que contenen aquestes sèries, així com els textos que dona a conèixer, consistents en contes, un poemet satíric i altres fragments, conservats en un manuscrit coetani. No anirem més enllà que llur editor, que apunta, amb tota mena de reserves, la possibilitat que aquests fragments puguin haver sortit de la ploma de l'autor del *Quixot*. En tot cas són obra d'algú que tingué una relació amb Cervantes o amb els medis per on transcorregué la vida d'aquest.

Referents a cervantisme hispànic s'han publicat els següents fascicles: CLEMENCÍN, *Biblioteca de Libros de Caballeria (Año 1805)* (I, 3; xxxiv+72 pàgines); FERNÁNDEZ NAVARRETE, *Notas cervantinas* (II, 3; xx+32 pàgs.), i *El comentario de Clemencín* (II, 5; xii+80 pàgs.). En aquest darrer fascicle, ultra cinquantena-cinc notes de Clemencín corresponents al capítol 15 de la primera part del *Quixot*, hi ha sis articles publicats en periòdics de Madrid i un d'inèdit, sobre l'anotació de l'esmentat comentarista. Dos d'aquests articles van signats per J. E. Hartzembusch, i tres, per bé que anònims, són d'Alberto Lista.

Els textos cervantins apareguts fins ara en aquestes publicacions són els següents: *La Gitanilla*, text original i la traducció italiana de Barezzi (I, 5; xxx+140 pàgs.); *La fuerza de la sangre*, novella exemplar (II, 2; xxxvi+28 pàgines); *El celoso extremeño*, novella exemplar (II, 4; xvi+56 pàgs.), i *El cerco de Numancia*, tragèdia en quatre jornades (II, 6; xl+108 pàgs.).

Tots aquests textos han estat editats per Joan Givanel i Mas. Deixeble predilecte i fidelíssim de Clemente Cortejón, Givanel seguí tota la seva vida una tradició crítica que a Espanya fou predominant durant el segle passat, la qual posà gran interès en l'anàlisi de la llengua de Cervantes i en problemes gramaticals i de preceptiva. Interessa de fer remarcar que al pròleg que precedeix *La fuerza de la sangre* (II, II) es fa un examen comparatiu d'aquesta novelleta amb la comèdia de Guillem de Castro del mateix títol, i amb la de Castillo Solórzano, *El agraviado satisfecho*, apareguda en aquestes publicacions. Ambdues obres teatrals s'inspiraren en la narració de Cervantes.

Del mateix Givanel és *Una nota para un nuevo comentario al «Don Quijote» (En un lugar de la Mancha..., I, 1)* (I, 4; xii+36 pàgs.), en el qual s'examinen les diverses identificacions proposades per a aquest famós lloc, i es ve a concloure que no és identificable.

P. BOHIGAS

El libro quinto de la «Psyche» de Juan de Mal Lara. Publicado por MARIO GASPARINI. Salamanca, Colegio Trilingüe de la Universidad (CSIC), 1947. 30 pàgines («Tesis y estudios salmantinos», VI.)

El Sr. Gasparini publica un fragment del poema inèdit *Psyche*, de Juan de Mal Lara. En el pròleg, molt breu, vol donar una idea de conjunt sobre l'autor i el poema, bé que en realitat es limita a copiar opinions de Menéndez Pelayo, Adolfo de Castro...

El manuscrit del poema es troba a la Biblioteca Nacional de Madrid, i el